

## Mirar el cel

**E**l cel nocturn, és clar, perquè el cel diürn i sense núvols no presenta habitualment cap estímul per a la contemplació: el blau pot ser més intens o més pàl·lid, més fosc o més clar, però és sempre el mateix infinit sense espectacle. L'espectacle, si de cas, ha de ser obra dels núvols, vapor d'aigua i formes i colors. El cel nocturn, per contra, és la visió de l'univers, és l'infinit. No sé què degueren sentir o pensar (si és que realment pensaven més o menys com nosaltres), els primers humans que a les nits, ja apagada la foguera, a la porta d'una cova, es van quedar mirant la negror inabastable i les estrelles. Després, la humanitat ha anat inventant mites de creació, déus o forces violentes que formaren el cosmos, una imatge del cel en forma de grapats de llum, de llànties enceses, de voltes perforades, d'esferes concèntriques que giren al voltant de la terra. Perquè de totes les coses que els ulls humans poden mirar, el cel nocturn és la més misteriosa i profunda, la més inabastable, inexplicable, angoixosa, infinita. I això era, doncs, que fa pocs dies jo sopava amb uns amics a Xodos, en una replaceta a tocar de casa seua i de casa meua, exactament el lloc per on baixen els pelegrins de les Useres cap al camí reial després de la visita a l'església, tornant de Sant Joan. Darrere, teníem la poca llum de l'últim fanal públic en aquell extrem silenciós del poble. Davant, la negror d'un cel sense lluna ni núvols, i el perfil a penes perceptible del Penyagolosa, del Marinet i de la Lloma Bernat. Ens il·luminava la taula un fanalet d'oli i una llàntia, a penes prou per a veure el contingut dels plats. Després, acabat el sopar i la conversa, jo em vaig quedar una estona, en un recer més ombrívol dins l'ombra, a la vora de casa, a contemplar llargament el cel. Allà, a més de mil metres d'altura, en les nits més clares, a mesura que s'obren més els ulls i es dilata la percepció del firmament, les estrelles van creixent en grandària i en intensitat de llum blanca o blavosa, i entre els estels més grossos n'apareixen molts més, moltíssims més, fins a formar rius o masses d'estrelles, núvols continus de punts que a poc a poc es confonen en una sola massa densa de llum. Fins



Joan Francesc Mira

que tota la volta del cel és un sol espectacle de llum vibrant en la negror. Però llavors, les estrelles més fortes, els núvols de punts i els rius immensos de llum blanca, ja no formen una sola superfície sinó que tenen profunditats visibles, ni-

vells d'aparent proximitat sobre uns altres que semblen moltíssim més remots.

I el mirador, el contemplador nocturn i solitari, si té aquest mínim de nocions cosmològiques que ara ja té tothom, pot arribar a sentir per dins aquella cosa inefable que milers de generacions han sentit abans que ell de milers de maneres. La immensa potència del cosmos, la força profunda de l'univers sencer i la petitesa insignificant de la persona que el mira. Sentir-se dins de tot això, sentir-se enmig i formant part d'aquesta realitat infinita i profunda, visible, i ara pensable en termes de milers d'anys llum, de galàxies innombrables, de milers de milions de milions d'estrelles, de núvols lluminosos de gas incandescent, navegant pel cosmos en una roca minúscula que al seu torn gira al voltant d'una estrella que en diem Sol, que al seu torn forma part d'aquest riu enorme i claríssim que en diem Via Làctia, que al seu torn... Saber-se i veure's clarament així, físicament i diàfanament dins de l'immens univers, formant part sensible i pensant d'aquest cosmos infinit i cec però ple de fonts de llum i de núvols i masses de llum, és més del que un pobre cervellet humà –i les seues neurones, i els nervis que s'escampen, i els pulmons i l'estómac, i la seu de les emocions– por sentir sense esclatar ell mateix enmig de les estrelles, sense sentir després la negror interior de l'angoixa i del buit. Tindre en els ulls tot el cosmos sencer il·luminat, tindre dins del pensament tot l'univers visible, sentir físicament la infinitud dels espais i del temps, pot arribar a ser insuportable. Supose que als místics, quan contemplaven l'esclat immutable de la divinitat, quan se sentien transportats dins la llum de la glòria, els devia passar una cosa semblant. El problema és que, si saps una mica d'astronomia o de cosmologia (només els rudiments d'una cultura general), el cel nocturn no és, de cap manera, aquell cel que també anomenàvem paradís. I és una pena.

***“Saber-se i veure's clarament així, físicament i diàfanament dins de l'immens univers, formant part sensible i pensant d'aquest cosmos infinit i cec però ple de fonts de llum i de núvols i masses de llum, és més del que un pobre cervellet humà –i les seues neurones, i els nervis que s'escampen, i els pulmons i l'estómac, i la seu de les emocions– por sentir sense esclatar ell mateix enmig de les estrelles”***